

Jövendőlátótárs

Hubay Miklós: „Aztán mivégre az egész teremtés?”, Napkút, Bp., 2010

Aki hallotta tárlatmegnyitón szóba került verset hibátlanul elmondani, aki valaha szemrevételezte látása romlása miatt hatalmas betűkkel rótt kéziratát s hallotta a mondottak elszántan türelmes, már-már kétségbeesett visszahallgatását a maximális pontosságért, az nemcsak azt tudja, amit a negyvenvalahány közül valamely színpadi művének bármelyik nézője (s micsoda alkotások!), hanem azt is tudja, hogy a Hubay-jelenség testi álcájában nemcsak a jól megcsinált színháznak, a totális színház eszményével perlekedve dicsért filmforgatókönyveknek, az '56 küszöbén a *Tragédiából* Paulay Ede által kihúzott nyolc sor visszaillesztőjének a fedőneve, hanem egy kilencven fölött (is) gondolkodásra egyhegyűsített emberé, kinek fogalomtárában és észjárásában örök és időszerű a mai hamis mérleghintán ellentett váltópartnersége ellenére éppúgy ikertestvérek, mint Madách Imréében, akit a Napkút Kiadónál most megjelent könyvében

a szerző szerényen nevez útítársának gazdag és hosszú életpályáján nagyváradi gyermekkorától a budai Szent Imre Kollégiumon át az oly hoszúra nyúlt és oly tartalmas firenzei száműzetésig és haza, hiszen maga szegődött útítársává sztregovai világmagányában. Éppen credója szellemében, amely szerint a színház első alapvető tanítása az, hogy az ember nincs bezárva a maga sorsába.

Különösen könyve VII. és VIII. fejezete (*Egy liberális párti képviselő kritikája a liberalizmusról, Át az idő falain*), valamint a Föld Szellemének mint a *Tragédia* negyedik főhősének megidézése, a falanszter-úr-eszkimó színhármas üzenetének kibontása szól a mához, olyan felkavaró kitérőkkel, mint az utalás a cserepoveci fogolytáborbeli előadásra vagy a saját egykori *Tragédia*-továbbírása (*A bál után*).

Hamletet a halálban félt álmok billentik az öngyilkosság peremére, Madách Ádámját (Isten afféle riválisaként) a jövendőlátói álmai taszítják a lét küszöbére, aminek abszurd létigenlése a Shakespeare-rajongó Füst Milán bölcséleti győzködéséből ismerős az ember nélküli Föld képzetéről, amelyet oly siváran ragyogna be a holdvilág. Hubay Madách-könyvével most már csak azt kérdezhetnének vissza Stephen Hawkingtől, aki szintén esendő és gondolkodó ember, mint mi magunk: ha Isten nem szükséges a teremtéshez, attól még megvolnánk ugyan (valameddig – de meddig, ha az idő görbületét se tudjuk?), jó, de aztán mi végre az egész teremtés? Benne az emberekkel. Ki másnak kellhet Hawking személye éppúgy, mint Hubayé, ha nem Istennek? Fontos tud-e lenni önletered, neked, ki ezt olvasod? Ha ezt. Ha Madáchot. Ha Hubayt. (Hawkingnak mindegy.)

Bognár Antal